

Lleure COLÒNIES: UN VALOR EDUCATIU DE PRIMER ORDRE

Les colònies compleixen 125 anys d'història a Catalunya consolidades com un accelerador de competències, d'intercanvis personals i d'habilitats socials com l'autonomia

JUDIT MONCLÚS

“Les colònies són un actiu del sistema educatiu català que el diferencia del de molts altres indrets. En molts pocs llocs d'Europa podríem tenir experiències similars amb el nivell d'extensió que tenen a Catalunya, tant perquè hi ha una xarxa d'instal·lacions espectacular, com perquè estan molt integrades de manera natural al sistema. El fet que no ho estiguin de manera formal fa que puguin arribar a estar en risc quan determinades circumstàncies externes generen dificultats. I això és el que voldríem evitar”, explica Pep Montes, gerent de l'Associació Catalana d'Empreses del Lleure, l'Educació i la Cultura (Acellec). El novembre passat, però, durant l'acte de lliurament del segon premi interuniversitari Colònies i Educació, Josep Bargalló, conseller d'Ensenyament, es va comprometre a crear una taula tècnica amb el sector de les colònies escolars per integrar-les al sistema educatiu amb una intensitat més gran. Bargalló va assenyalar que l'educació en el lleure que es porta a terme en les diferents cases de colònies del país i en altres equipaments “és fonamental per completar els processos d'aprenentatge i cal que arribi a més alumnes”.

“L'educació en el lleure és una de les tres instàncies educatives dels infants i joves a Catalunya juntament amb la família i l'escola”, apuntava l'obra col·lectiva *100 anys de colònies de vacances a Catalunya (1893-1993)*, publi-

cada per l'editorial Mediterrània. Ara que es compleixen 125 anys des que es van organitzar les primeres, les entitats consideren el fet que es puguin arribar a integrar dins el sistema educatiu formal com un reconeixement al seu valor pedagògic i a unes virtuts que van més enllà de les aules. “Són espais d'aprenentatge únics, ja que incorporen el contacte directe amb la natura i la descoberta de l'entorn. Atorguen la capacitat d'assumir responsabilitats, ja que els joves han de dur a terme feines que potser a casa les fan els pares, com ara parar taula o recollir la roba de l'habitació. En aquest sentit, es treballen hàbits i els nens comencen a ser responsables. També es treballa la seva maduració personal, que els permet un progrés personal continu en el dia a dia, que va més enllà de l'escola, de les hores de transmissió de coneixements. A més, el fet que estiguin sense la protecció dels pares els enriqueix molt, ja que ajuda a la cohesió del grup, que millora i es multiplica, tal com corroboren els mestres després. Finalment, i com a valor més modern, desconnecten de la tecnologia. Troben un espai en què l'important són els companys i les altres persones, i la riquesa es troba en la comunicació directa entre ells i no a través d'una màquina”, enumera Pere Vives, cap d'educació ambiental i colònies de la Fundació Pere Tarrés.

“Estem en un medi molt urbà amb nens cada vegada més lligats a les pan-

FOTOS: SANTI IGLESIAS I ARXIU FUNDACIÓ PERE TARRÉS

talles. Les colònies han de poder compensar tota aquesta part amb un contacte extrem amb la natura. Els nens les necessiten més que no pas cap altre tipus de *divertimento* més artificial. També aprenen d'una manera més directa i global”, assenyala Maite Roca, directora de l'escola Tàber de Barcelona, que també subratlla el clima de convivència i el sentiment de “pinya” que es trasllada després al centre. I és que tal com també assenyala la plataforma Colònies i Educació, les convivències serveixen per experimentar en un entorn natural els continguts treballats a classe a través del joc i la diversió i per ampliar horitzons amb noves experiències.

BÀSIQUES I URGENTS

“Quants ens hem oblidat del temari de l'examen al cap de quinze dies? Però qui s'ha oblidat dels volcans de les colònies de cinquè? Aquest és l'aprenentatge significatiu, el que olores, el que sents, el que recordes”, afegeix Cristina Gutiérrez, educadora emocional i codirectora de La Granja Escola de Santa Maria de Palautordera. Al mateix temps, afirma que, si bé sempre ha considerat les colònies com a bàsiques i importants, ara també les considera urgents. “Tècnicament són un accelerador de competències, d'intercanvis personals i d'habilitats socials, com ara l'empatia, l'autoestima o l'autonomia, que fa que els nens descobreixin

que són capaços de fer més coses de les que s'imaginaven. És per això que considero les colònies un agent educatiu de primer ordre i especialment necessàries per aquesta generació del *Jo-Jo!, Ja-Ja!*: el *jo*, abans que ningú, i el *ja*, no suportó esperar”, rebla.

“La societat pensa que és molt important per a l'educació d'un infant que participi en unes colònies però, en canvi, no hi ha cap reconeixement explícit perquè tothom hi pugui anar cada curs. És molt important que siguin constants i accessibles a tothom, per això cal que puguin estar dins d'un currículum escolar de manera establerta, ordinària, i que se'n garanteixi aquest accés. Seria dramàtic que estiguessin dins del currículum i que les famílies que no les puguin pagar, no hi participin. Estaríem exclouent la part més sensible de la població d'aquest valor educatiu”, apunta Froilán Salgado, adjunt dels Serveis Escolars i Cases de Colònies de la Fundació Catalana de l'Esplai (Fundesplai). En aquest sentit, Edgar Iglesias, professor del departament de pedagogia aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona, coincideix amb Salgado: “Si ens creiem que formen part del sistema educatiu, no ens podem permetre que cap infant o adolescent, per una raó econòmica, no hi pugui participar. El marge de millora, en aquest cas, és la igualtat d'oportunitats o l'equitat educativa”, afirma.

125 anys de tradició a Catalunya

L'any 1893 la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País (SEBAP) va organitzar les primeres colònies de vacances a Barcelona, adreçades als infants més pobres i necessitats de les escoles. Hi van participar 671 infants, que van viure l'experiència de marxar uns dies a viles com les Corts o Sarrià. Amb l'arribada de la dictadura franquista, les colònies de vacances i l'escoltisme van sobreviure a l'empareda de l'Església i d'alguns ajuntaments democràtics de les ciutats més poblades. Actualment l'oferta és molt diversa, està consolidada i hi preval el caràcter educatiu de l'experiència. De fet, l'estiu del 2017, un de cada tres infants i joves catalans -un total de 414.953- van participar en alguna colònia, casal, acampada, ruta o camp de treball, segons dades de la direcció general de Joventut.

A més del repte de fer arribar les colònies a totes les famílies, també hi ha el de professionalitzar el sector d'una manera més àmplia. "Hem de tenir en compte que el lleure és originàriament una activitat voluntària que ve del món associatiu però que els professionals que treballen en colònies estiguin perfectament formats és rellevant. Cal conscienciar la gent que està estudiant magisteri, pedagogia o educació social que treballar en colònies escolars és una possible sortida professional també interessant", recorda Montes. Salgado afegeix que la professionalització ajudaria a crear equips estables i a consolidar projectes.

Malgrat les dificultats per modificar el pla docent universitari per tenir en compte aquests aspectes que assenyalava Iglesias, la pervivència de les colònies sembla estar assegurada. Segons el parer de la Fundació Pere Tarrés, la pervivència està lligada a dos factors: molts docents han continuat creient en aquest model, i moltes entitats i empreses també han seguit desenvolupant programes per complementar l'activitat del docent.✘

Un premi a la inclusió a les colònies

L'Acellec, l'Associació de Cases de Colònies i Albergos de Catalunya (ACCAC) i la Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya impulsen el premi interuniversitari Colònies i Educació. En la recent segona edició, el guardó va recaure en el treball *Viure la diferència, colònies inclusives* de Roser Palomar, estudiant d'educació social a la Facultat d'Educació, Treball Social i Psicologia de la Universitat de Lleida. El treball presentava un projecte de colònies inclusives per a joves amb alguna discapacitat en un alberg del Priorat. El projecte, que sorgeix per una inquietud personal, proposa trobar els aspectes que els joves comparteixen a través de diferents dinàmiques i tallers que treballen quatre eixos: coneixença, autonomia, autoestima i sexualitat. "Si algú es fixés en el meu treball, m'encantaria poder dur-lo a la pràctica", assegura la Roser.

LA SETENA HORA

L'ESCOLA QUE VOLEM FER

Per al nostre país, però no únicament. L'escola que volem és una escola on es pugui parlar de tot, on se sàpiga parlar de tot i on el propòsit inicial sigui domesticar. Com recorda Morin, som complexos, perquè som tan *sapiens* com *demens*. Tenim la capacitat de fer el millor i el pitjor. Educar és trobar l'equilibri entre aquestes dues tendències que tots, sense excepció, portem dins, per tal que el *demens* estigui sempre orientat pel *sapiens*. Aquesta orientació és més necessària quan reflexionem sobre els grans temes de la vida que són la mort, el sexe i la violència.

No només s'ha de parlar de tot, sinó que s'ha de saber parlar de tot. Això, amb els nois i les noies que creixen es tradueix en un ensenyar a pensar, una activitat que James Joyce explica amb aquestes paraules al seu *Ulisses*: "una actualització de la possibilitat en tant que possibilitat". Pensar és pensar sense discursos prefixats, sense dogmes, orientant-nos cap al com i no tant cap al què.

Domesticar és un terme que l'etimologia relaciona amb *domus* (casa) i que nosaltres utilitzem per indicar que educar té relació amb ensenyar a viure en una casa àmplia, acollidora i intel·ligent, on la protecció no esdevingui proteccionisme, on la construcció de sentit no es confongui amb consentir. Ensenyar a viure a casa, no perquè s'hi quedin, sinó perquè en surtin amb capacitat de prendre decisions que es mantinguin a l'escalf del *sapiens*.

Els centres educatius han de ser escenaris on les paraules compartides i debatudes ajudin a construir discursos des de l'harmonia i des de la dissensió. En aquests escenaris ha d'haver-hi lucidesa, creativitat, contrast i humor. En realitat hi cap tot, tret d'una cosa: la indiferència davant el patiment dels altres. Un exemple: escarnir una vaga de fam és portar la discrepància fins al terreny de la crueltat.

Per això, si mai trobeu algú que clama perquè es foragitin de l'entorn educatiu els grans temes, que aposta per la rigidesa mental i discursiva, que és insensible al dolor de l'altre, sigui quina sigui la seva condició i la convicció que el sustenta, no dubteu que allò que en realitat vol fer és una escola on, per sota la taula, es reparteixin les millors cartes al *demens*.✘

JULI PALOU
Filòsof i educador

JAUME CELA
Mestre i escriptor

El Racó del Criatures

PER POSAR ANUNCIS EN AQUESTA SECCIÓ O AL SUPLEMENT, CONTACTEU AMB: ROSA BLANCH - RBLANCH@ara.cat - Tel. 656962221

Vine a fer voluntariat

narinan
PROJECTE SOCIAL FAMILIAR

Reforç escolar en centres educatius i casals per a nens de 6 a 12 anys

info@narinan.org
tel. 638 885 775

www.narinan.org

f i t

a classe, com a casa

Els pares sou els qui més estimeu i coneixeu els fills i els ajudeu a créixer i ser feliços.

Us volem acompanyar en aquesta tasca, amb una visió innovadora de l'educació, on cada alumne és únic, com a casa.

CENTRE CONCERTAT | DELS 0 ALS 18 ANYS
C/ Nicaragua, 20 08197 VALLDOREIX (Sant Cugat)
Tel. 936749797 www.preinscripcio.eilafarga.org

la farga

Projecte impulsat per:

La plataforma online per a les famílies

Parentalis ofereix **serveis, productes i recursos educatius** per ajudar a afrontar els petits reptes de la criança dels vostres fills i filles.

www.parentalis.com f t @parentalis_CAT

Continguts sobre criança Assessorament familiar Botiga amb valors

LA TEVA SOLIDARITAT ELS FARA *Somriure!*

CAMPANYA SOLIDÀRIA
PER ATENDRE INFÀNCIA EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL

A la Fundació Pere Tarrés treballem per l'educació i el benestar dels nens i les nenes amb dificultats socioeconòmiques

AJUDA'NS A FER-HO possible!

FUNDACIÓ PERE TARRÉS

Ajuda'ls a créixer // www.peretarres.org/ajudals

FES EL TEU DONATIU

www.peretarres.org/donatus

Tel. 93 430 16 06

Envia PERETARRÉS per SMS al 28014 i faràs un donatiu d'1,20€

Servei d'SMS solidari operat per AGRÀ TIC, www.agra.com, i l'Asociación Especial de Fundraising, www.asfundraising.org, núm. at. cit. 002 00 28 98, sif. comiss. 30050 - 28080 Madrid, vàlid per a Movistar, Vodafone, Orange i lliure i Tuenti